

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

8

ARBEJDER HØJSKOLEN

Statens pædagogiske Studiesamling
København

JUNI 1940

ARBEJDERHØJSKOLEN

ELEVSKRIFT

FOR ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE OG
ROSKILDE HØJSKOLE

NR. 19

JUNI 1940

UDGIVET AF
ELEVFORENINGERNE I SAMARBEJDE MED
ARBEJDERNES OPLYSNINGSFORBUND

Statens pædagogiske Studiesamling
København

ROSKILDE HØJSKOLE – VINTEREN 1939 – 40

AF FORSTANDER HJ. GAMMELGAARD

Det kunde forudses, at vor 10. Skolevinter vilde faa et noget andet Præg end dens Forgængere. Allerede Begyndelsen var usædvanlig. Den 3. Nov. saa vi ud over en næppe halvfylt Foredragssal. Indmeldelserne i Sommeren var gaaet ret trægt: Ungdomsarbejdsløsheden havde været meget ringe, og nu kom efter Krigens Udbrud Indkaldelserne til Militærtjeneste.

Men samtidig begyndte Beskæftigelsen at aftage flere Steder, navnlig i Byggefagene. Allerede i den første Maaned fordobledes Elevtallet, og de sidste ledige Pladser var optaget inden Jul. Dette bevirkede naturligvis en vis Ujævnhed i de første Ugers Arbejde.

Først og fremmest var det dog Krigen — med en usædvanlig haard Vinter til Følgesvend — der kastede sine Skygger over Arbejdet, men samtidig lagde en særlig Alvor og Betydning ind i meget deraf: i vore Undersøgelser af historiske, politiske og økonomiske Problemer, i vore Drøftelser og Samtaler om Ungdommens Stilling til Øjeblikket og dens Udsigter i Fremtiden. Inden for Semestret faldt de historiske Mærkedage, den 30. November, den 13. Marts og den 9. April. I halvfjerde Maaned holdt den finske Krig os i Spænding. Flere meldte sig som Frivillige, men kun én, Egon Berthelsen, naaede derop og laa der i Uddannelse lige til Krigens Slutning den 13. Marts, hvorefter han vendte hjem og deltog i Skolen den sidste Maanedes Tid.

Det stærkeste Stød modtog vi vel alligevel den 9. April. Skolen havde Dagen forud haft det sidste af sine 4 Besøg i København. Paa Vejen til Aftensmaden i Studiegaarden saa vi Telegrammerne om store Flaadebevægelser i Store Bælt, og da vi et Par Timer senere indtog vore Pladser i Det kgl. Teater, spurgte vi hinanden: Hvad vil der ske, inden vi gaar ud herfra? Et Øjeblik efter, at Tæppet var gaaet op for »De lystige Koner i Windsor«, saa vi Kong Christian sætte sig i sin Loge, hvorfra han — tilsyneladende i største Ro — overværede Forestillingen. Naa ja, saa kunde der vel ikke være nogen Ko paa Isen — Statsraadet maatte i hvert Fald være endt! Til en vis Grad beroligede sov vi ind efter Hjemkomsten — for næste Morgen Kl. 7 at vaagne ved Lyden af lavtgaaende Flyvemaskiner med en uvant Tone cver Roskilde By. Et Øjeblik efter fik vi gennem Telefonerne Bekræftelse paa vore værste Anelser: Mens vi sov, var Tærningerne om vor og Danmarks Fremtid kastede. Det var en ny Virkelighed, en ny Verden, vi var vaagnet op til. Radioen gav os Ordlyden af Regeringens Opraab. Vi samlede som sædvanlig til Morgensang, og efter en kort Omtale af det skete og dets Konsekvenser for Arbejdet og vor hele

Væremaade gik vi til Timerne. Hverken denne Dag eller de følgende foretog vi nogen Ændringer i Arbejdsplanen. Men jeg tror, det varede nogen Tid, inden vi ret blev klar over, om vi levede i en virkelig eller en indbildt Verden. I det daglige føltes Konsekvenserne af Besættelsen herude endnu kun i ringe Grad — bortset fra Mørkelægningen og Indrettelsen af Beskyttelsesrum. Langt mere var det Norge, der nu kom til at indtage Finlands Plads i de Unges Interesse.

Skolens Lærerstab var i Aar den samme som forrige Aar. Dagen efter Skolens Slutning — den 29. April — modtog vi den sørgelige Meddelelse, at vor mangeaarige Økonoma Astrid Rasmussen, siden i Fjor Efteraar gift med Elev fra 1937-38 Johannes Gammelgaard, uden forudgaaende Varsel var død om Natten. Hun var Skolens utrættelige og samvittighedsfulde Medhjælper og nærede en levende Interesse for Eleverne, som hun saa paa med den for hende ejendommelige, humørfyldte, let ironiske Iagttagelsesevne, samtidig med at hendes ømme Hjerter straks smeltede, naar en eller anden ramtes af Uheld eller Sygdom. I hende har Roskilde Højskole mistet en Ven for Livet. Da hun i Efteraaret blev gift, afløstes hun som Økonoma af sin første Medarbejder, Elna Moustgaard, der vil være ikke mindre kendt af gamle Elever, og som med Ære har tjent sine Sporer under det første Krigsaars ikke mindst paa Køkkenomraadet store Vanskeligheder. — Kort før Jul flyttede Søren Rasmussen med Familie (der er nu 3 Børn) ind i min Mors Hus, som han har købt efter hendes Død i Fjor.

I den traditionelle Fireholdsdeling har der i Aar været en ikke uvæsentlig Ændring. Det Hold, der efter de første Dages Prøver og under Hensyn til tidligere særlig Skoleuddannelse var blevet udtaget som det bedste, lod vi danne en konstant sammenhørende Gruppe, et *udvidet Skolehold* med en noget anden Timeplan end de øvrige Elever. Der blev lagt særlig Vægt paa Selvarbejde, paa Udarbejdelsen af skriftlige og mundtlige Fremstillinger, der krævede længere Tids Forberedelse paa Biblioteket; Gruppen havde fortløbende Studiekredse i Filosofi, Litteratur og moderne Udenrigspolitik (paa Grundlag af Freund's: Verdensmagternes Opmarsj). Det er Hensigten at bygge videre med de Erfaringer, vi har gjort her, ogsaa i Fremtiden, for at kunne modtage Elever, der tidligere har gennemgaaet den mere elementære Undervisning. Gruppen deltog dog i de fælles Sang- og Musiktimer samt i de daglige Fællesforedrag.

De øvrige Studiekredse beskæftigede sig i høj Grad med aktuelle Spørgsmaal: Nordens Problemer (Grundbøger: Frode Kristensens Sverige og Gadolin's Finland), Raastoffer og Politik (efter Arbejdsbogsprincippet) og Kampen om Kolonierne (Albert Olsen: Kampen om Kolonierne, samt Arbejdsbog). En Del nylig udkomne Bøger var Grundlag for andre Studiekredse, saaledes Harald Engberg: Filmen, A. O. F.s

Skolen i Sne.

Roskilde.

Paa Skovhugst.

Roskilde.

Kulturen for Folket, A. O. F.s Fritidsproblemer og Kurt Heinigs Dagliglivets Socialøkonomi. Endelig var der andre, som byggede paa gamle Kendinge: Hendrik van Loons Menneskeheds Historie, Johs. Bjerres Biologi, Jac. Westergaard m. fl. Danmarks Politik, Christensen og Dalgaards Kooperation samt Silverstolpes Nationaløkonomi for Alle. En Studiekreds i Anatomi byggede paa diverse Pjecer. I Psykologi benyttedes af samtlige Elever Byskovs Sjælelivet. Af nyt Studiekredsmateriale kan nævnes Kaj Bundvads Pjece: Afstemnings-, Samarbejds- og Forhandlingsregler, AOF, som han udsendte i Skolens sidste Maaned. Paa flere af Danskholdene undervistes nogle Timer i Svensk.

I Foredrag gennemgik Ib Koch-Olsen dansk Kultur- og Litteraturhistorie samt moderne Litteratur, Jens Eriksen Socialismens Historie, Frode Kristensen Storpolitik, Kaj Bundvad Stilarternes Historie, Sundhedslære samt sociale Problemer, og Hj. Gammelgaard Psykologi og Socialøkonomi. Medens det paa Særholdene ofte vil være den analytiske Evne, der udvikles, er det Foredragets Opgave i højere Grad at skabe Overblik og Sammenhæng i Elevernes Forestillinger, give Fantasien Flugt og lægge Horisont bag Ideernes Mylder. Foredraget er en Kunst, som maaske ingen naar at beherske til Mesterskab. Men med nok saa stor Respekt for »Ordet«s Magt og Værdi vilde det dog være galt at forkaste de Hjælpeidler, som den moderne Teknik kan byde her. Nutidens Ungdom er stærkt visuelt indstillet. Og i Fag som Sundhedslære, Stillære, moderne Erhvervsproblemer kan Lysbilleder og Film ikke blot understøtte Talen, men ogsaa give og fæstne Indtryk, som Ordet alene vanskeligt vilde kunne efterlade. I Gennemgangen af Musikkens Mesterværker har C. M. Savery i Vinter benyttet Grammfongengivelser af berømte Sang- og Musikvirtuosers Fortolkning af Mesterværker. Skolen har begyndt Anlæggelsen af en Pladesamling, et Diskotek, til dette Brug.

En Del indbudte Foredragsholdere har om Aftenen givet deres Bidrag til Skolens Virksomhed. Vor hyppige og velsete Gæst, Dr. phil. Victor Madsen, holdt 4 Foredrag om Jordens Udviklingshistorie; i flere Aar har han paa sin hyggelige, ligefremme Façon og med sin glimrende Fremstillingsevne givet Eleverne et første Overblik over dette vigtige Omraade, og samtidig vundet alles Hjerter. Skolens gode Ven og Nabo, Professor Hansen Larsen fortalte — ligeledes med Bistand af Lysbilleder — om Landbrugets Byggeproblemer. Skoleinspektør S. A. Olsen viste sine overordentlig fine Farvefotografier fra Kunstmuseets danske Samlinger og gav samtidig Eleverne en fortrinlig Introduktion til deres senere Besøg paa dette Museum. Sekretær Victor Gram fortalte levende om sit nylig afsluttede Besøg paa de finske Krigsskuepladser. Skolens gamle Elev Poul Ankjær Christiansen foreviste sin Film »Storbyens Blændværk«. Enkelte Diskussionsaftener arrangeredes af Eleverne selv. Bedst huskes sikkert den.

hvor en Del af de Elever, der havde haft Arbejde paa tyske Arbejdspladser, fortalte om deres Indtryk og Erfaringer fra disse.

Det maa i øvrigt ikke glemmes, at noget af det vigtigste og mest udviklende ved et Højskoleophold ikke nævnes i Skoleplanen og ogsaa sjældent omtales i Beretningen. Det er Elevernes indbyrdes Diskussioner paa Trapper og Gange, ved Middagsbordet og paa Spasereture, paa Elevværelserne i »de smaa Timer«. Det er maaske Højskolens egentlige Hemmelighed: at Mennesker i den mest bevægelige og modtagelige Alder bringes sammen for at beskæftige sig med aandelige Spørgsmaal og derved uundgaelig faar en særlig Mulighed for gensidig Paavirkning og Udvikling. Man har maaske Lov at sige, at selv om en Skoles Lærere er af meget ringe Beskaffenhed, vil alene dette Samvær næsten nødvendig give Eleverne et Udbytte for Livet.

Fire Gange i Vinterens Løb aflagde Skolen Heldagesbesøg i København — et Arrangement, der som tidligere Aar blev muliggjort ved særligt Initiativ og Støtte fra Arbejdsdirektoratet. I Vinter besøgte de 4 Hold (Holddelingen bevaredes af praktiske Grunde ogsaa under disse Besøg) Nationalmuseets og Glyptotekets forskellige Afdelinger, Statens Museum for Kunst og Zoologisk Museum. Vi har søgt at forbinde disse Besøg med Skolens daglige Undervisning og har formentlig derigennem opnaaet et større Udbytte og vakt Interessen for grundigere Studier ved senere Lejlighed.

Under de 4 Besøg saa vi — dels samlet, dels i Hold — nogle af Sæsonens bedste Teaterforestillinger: Paa Det kgl. Teater saaledes Svend Borbergs: »Synder og Helgen«, Nicolais Opera »De lystige Koner i Windsor« og Balletterne »Enken i Spejlet«, »Petruschka« og »Fyrst Igor«. I Folketeatret: Ibsens »Brand«, Ervines »Skt. Peters Finger« og Lesley Storms »Tony tegner en Hest«. Ogsaa Teaterbesøgene maa sættes i Forbindelse med Skolens Undervisning. Mange Elever har overhovedet aldrig tidligere overværet en Skuespilaften, endsige en Opera- eller Balletforestilling. Den vamble eller helt fjantede »dramatiske« Underholdning, der er gængs i mange Foreninger, har gjort, at adskillige anlægger en helt skæv Betragtning paa Teatret. Pavserne mellem Museumsbesøgene og Teateraftenerne blev udnyttet til at bese forskellige Institutioner, bl. a. Rigsdagen og »Blindes Arbejde«. En Dag indbød Nora Bio os til at se den vidunderlige Jean Gabin Film: »Det store Blændværk«. En anden Gang inviteredes Eleverne til at se »Palo's Brudfærd« i Roskilde.

Trods Tidens Alvor afholdtes de traditionelle Fester. Ved Solhvervsfesten talte Redaktør Ernst Christiansen stærkt personligt om sin Stilling til Verdenssituationen; Fini Henriques indspandt os alle i sit Spils og sit Væsens Tryllet og hyldedes hjerteligt. Den 3. Februar foregik Fastelavnsfesten, der i Aar stod i Walt Disney's eller rettere i Tyren Ferdinands Tegn. Den blomsterelskende, pacifistiske og pragt-

fulde Tyr, der lader Krigsdriveren, Toreadoren græde og flaa Parykken af sig, uden at den lader sig drive til Kamp, blev for os allerede ret tidlig paa Vinteren Symbolet paa det gode, det skønhedstørstende. Nu dukkede den op i sin Tegners Streg, gengivet i Gymnastiksalen af Edvard Durbahn, Erik Eriksen og Poul Pedersen. Og i den store Midnatskabarets Slutningsnummer spillede den sidste Scene af Eventyret om Ferdinand. Ved Kaffebordet underholdt de to Malere Ole Bergstedt & Co. os med deres muntre og kultiverede Sang, og Dansen gik til den aarle Morgen.

Tæt oven paa denne Fest fejredes min 60 Aars Fødselsdag med stort Besøg fra København (Elevforeningen), Fakkeltog og »Urpremiere« paa Falkenbergfilmen — Taler og Underholdning.

Endelig var der Afslutningsfesten den 27. April. Aftenen forinden slog man Gækken løs i en overgiven Travesti: »De lystige Mænd paa Roskilde Højskole«, der nøje fulgte Scenegangen i Nicolais Opera. Men i øvrigt prægedes Afskeden af Tidens Alvor. Trafikvanskelighederne var netop i de Dage særlig store, og Eleverne drog af i smaa Flokke, eftersom Forbindelsesmuligheder, for Fynboerne f. Eks. over Lolland-Falster—Langeland eller Kalundborg—Aarhus, frembød sig. Ud drog de, bort fra Skolen og den kolde Vinter, som vi havde væbnet os imod med Sivsko og den varmest mulige Paaklædning, enhver kunde skaffe — der skulde jo spares paa Brændselet som paa alt andet! Ud til Sommeren og ud til et nyt Danmark, et Europa i et vældigt Tidehverv. Havde vi givet dem noget med paa Vejen, som kunde gøre dem bedre egnet til Indstillingen over for dette nye, endnu dunkle? Menneskelighed, større Tilpasningsevne og Selvhævdelse paa en Gang, Evne til at overse og trænge ind i de nye Forhold og de Krav, de vil stille til Ungdommen? Vi kan ikke selv afgøre det — ikke nu, da Huset staar paa Sand og Skæbnen skifter. Vi var jo selv under Paavirkning af de vældige Begivenheder paa det rene med, at ogsaa vi maatte gaa til Bunds i os selv, tage tilvante Følelser og Forestillinger op til Revision.

Undgaas kunde det ikke, at det voldsomme Sæt, Besættelsen gav, resulterede i Øjeblikke af modløs Uvished og Usikkerhed. De økonomiske Følger tegnede sig først, og de var ikke lystelige. Saa meget mere gjaldt det da at danne en anden, en kulturel Front, en Arbejdsmark for alt, hvad der er af skjulte og aabenbare Reserver i dansk Kultur og Folkeliv; et nyt dansk Fællesskab i alt, hvad vi kan enes om, er en Kamp værd, uanset Partier og Særanskuelser. Ny Erkendelse bruger Tid til at bane sig Vej frem, ikke mindst hos Ungdommen, der endnu er indlevet i den Vane at bygge paa »Autoriteter«, hvad enten disse har Form af Førere i Kød og Blod eller i Læresætninger — eller blot Etiketter, Slagord.

De danske Folkehøjskolars Tilsynsførende — fhv. Udenrigsminister Dr. phil. L. Moltesen — hvis Besøg altid betyder Fest og Opmuntring for os, kom hertil i

Marts, umiddelbart efter den russisk-finske Krigs Afslutning. Han holdt en improviseret, stærkt personligt præget Tale om de smaa og de store Stater, om den stærke Statsmagt og det enkelte Menneske. Vi mindedes i April ofte hans Ord om de smaa Folks Rolle som Kulturbærere i Verdens Liv og om de skæbnesvangre Konsekvenser, den geopolitiske Betragtningssmaaade kan faa netop for de smaa Stater. »Det værste, der kan hænde,« sagde Dr. Moltesen med D. G. Monrads Ord, »er, at et Folk bliver delt.«

Vi mindedes disse Tanker, da Næstformanden for De samvirkende Fagforbund, Eiler Jensen, den 18. April kom ned til os og i en Tale formede Mottoet og Programmet for den Tid, vi gaar i Møde: »Nu er vi alle Sønderjyder«.

Imidlertid kommer jo før eller senere den Dag, da Omridsene af en ny historisk Æra, et nyt Europa, begynder at tegne sig. Meget lidt kan der i Dag siges om den Plads det danske Folk vil faa i denne nye Verden. Da Grundtvig i 1833 udgav første Del af sin Haandbog i Verdens-Historien, gav han den til Motto et gammelt tysk Ord: »Wo das meiste Leben, dort ist der Sieg« — Hvor Livet er stærkest, der er Sejren. Saa længe Højskolen formaar at vække og styrke Livet i de Unge, saa længe vil den ogsaa have sin Plads i Arbejdet for at sikre det danske Folks Selvstændighed og øge dets Betydning og Styrke, økonomisk og kulturelt.

Frode og Selma Kristensen.

Roskilde.

Arkitekt Ulrik Plesners Flidspræmie blev i Aar tildelt Tømrer Erik Hartelius, Helsingør — som sædvanlig et vanskeligt Valg. Det vilde heldigvis ikke være vanskeligt at administrere adskillige lignende Legater.

Henimod Skolens Slutning husede Skolen som de foregaaende Aar Dansk Murerforbunds Kursus, der talte 28 Deltagere, som med Nød og neppe fik Plads, takket være den Udtynding i Elevernes Rækker, der normalt sker i de sidste Skoleuger. Samtidig havde Skolen atter Indkvartering i Gymnastiksalen — danske Soldater.

Paa Grund af Eshjerg Højskoles Anvendelse til andet Øjemed i Sommer blev det 3 Maaneders Ungdomsleder-Kursus overført hertil. Det samme har været Tilfældet med andre Kursus, saaledes at der i Sommer har været Uger med 3 Kursus paa een Gang. Dette i Forening med andre Vanskeligheder og Gøremaal, der hænger sammen med Krig og Krise, kan maaske tjene til Undskyldning for, at denne Beretning er blevet forsinket. Undertegnede bærer i hvert Fald alene Skylden derfor.

Jeg benytter Lejligheden til at takke de Hundreder af gamle Venner og Elever, der glædede med Breve og Hilsener til min Fødselsdag. Det har været mig umuligt at svare hver enkelt. Hjertelig Tak!

Hj. Gammelgaard.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE — VINTEREN 1939-40

AF FORSTANDER POUL HANSEN

De første Forespørgsler til Vinterskolen 1939—40 kom som sædvanlig i Maj Maaned, og Sommeren igennem fortsatte de med at komme paa ganske normal Vis. Vi regnede derfor med, at der vilde være Raad til at foretage et Forsøg, som længe havde staaet for os som paakrævet.

Amtsunderstøttelsen har aldrig dækket mere end fra en til to Trediedele af Betalingen paa Højskolerne. Resten af Skolepengene og de øvrige Udgifter til Bøger, Rejser etc. maatte det store Flertal af Eleverne selv være med til at fremskaffe. Den, der vil opnaa et eller andet og ved egne Kræfter overvinder de Vanskeligheder, der stiller sig i Vejen, bestaar en Evnernes og Karakterens Prøve. Indtil Indførelsen af Arbejdsløshedsfondens Understøttelser til Højskoleophold kunde kun et Faatal af Højskolernes Elever komme helt uden om denne Prøve. Blandt det lille Mindretal af Forældre, der uden Besvær kunde betale for deres Børns Højskoleophold, har de fleste sikkert været kloge nok til at lade de unge præstere noget selv.

Arbejdsløshedsfondens Understøttelser i Forbindelse med den Kommunehjælp til Bøger, Rejser, Kontingenter og Smaafor nødenheder, som i de senere Aar har været ydet enhver ung arbejdsløs, der ansøgte derom, satte efterhaanden denne Prøve ud af Kraft. Det gamle Synspunkt, at Skolen staa aaben for alle, kunde derfor ikke i Længden opretholdes for vort Vedkommende. I det mindste maatte det korrigeres. Selv om Arbejdsløsheden kan ramme unge af høj menneskelig og faglig Kvalitet og ogsaa ofte den jævnt udstyrede Ungdom, saa er det naturligvis ikke til at komme uden om, at den først og fremmest falder paa de med Energi og Evner daarligst forsynede, som mangelfulde Kaar og slap Opdragelse ofte har givet et yderligere Handikap. Vi maatte føle os forpligtet til at foretage en Udvælgelse, som i saa stor Udstrækning som muligt sikrede os egnede Elever, — idet vi haabede, at de unge, hvis Behov for et Højskoleophold var ubetydeligt i Forhold til deres Behov for Arbejde, virkelig i nogen Grad blev udskilt og fandt Vej til Arbejde i det mindste paa en Arbejdslejr.

Indmeldelserne begyndte derfor at gaa noget langsommere ind end sædvanlig — for pludselig helt at høre op i hele September Maaned, efter at Krigen var brudt ud. Indkaldelserne til Hæren medførte for alle Højskolernes Vedkommende Frafald af tidligere indmeldte og samtidig, at den Kreds af Ungdom, som havde Mulighed for at tage paa Højskole, snævrede ind. Dertil kom de usikre Forhold og de deraf fødte Ønsker om at vente til senere med Højskoleopholdet etc.

Nu kom de to Aarsager, Sorteringen og Krigen, til at samvirke, og medførte

en Nedgang i Elevtallet af meget følelig Art. Den 3. November ankom kun 30 Elever, lidt hen i December naaede vi 60 og efter Nytaar kom vi op paa 78. Af Landets 27 Amter var 20 repræsenteret med Elever paa Vinterskolen. 26 kom fra selve København, 9 fra Ribe Amt, 7 fra Aarhus Amt og 6 fra Aalborg Amt. Derefter kom 4 fra København, 4 fra Randers og 4 fra Ringkøbing Amter, 3 fra Skanderborg, 3 fra Vejle og 3 fra Sønderborg Amter. Fra en Række andre kom to og en. Bornholm, Assens, Svendborg, Maribo, Hjørring, Thisted og Færø Amter havde vi i Aar ingen fra. Den svenske Udvekslingslev fra Brunnsvik Højskole blev indkaldt til Militærtjeneste og sendte derfor i sidste Øjeblik Afbud og tre Elever, som vi efterhaanden udpegede til at deltage i Vinterskolen paa Brunnsvik fik ligeledes Forfald af lignende Grunde.

Helt normalt kunde Vinteren ikke forløbe. Den strenge Vinter fik usædvanlig mange til at krybe sammen inden Døre, selv om Temperaturen maatte holdes nede paa de lovbefalede 18°. Da Gymnastiksalen tilsidst ikke længere kunde bruges, fordi den var som en grønlandsk Vinter at komme ind i, blev de ubrugte fysiske Kræfter et større Problem end sædvanlig. Mange Elever gik rundt og lignede Bjørne i Bur og fandt nu og da paa alskens Halløj for dog at finde Afløb paa en eller anden Maade. To og to fik de næsten uden tilsyneladende Anledning Armene omkring hinanden og dansede rundt paa Gulvet med spændte Muskler og stive Ben og et Pulsslag paa Højtryk. Saa maatte vi af Hensyn til Møblementet og andet skrøbeligt ud alle sammen. Yderst ude i Strandskoven ligger en Eng, hvor vi i Vinter har læsset uhyre Portioner af vintergemte Kræfter af. Der gaar en Sti paa en halv Meters Højde over Engen. 1. Sals Elever stillede op paa den ene Side, 2. Sals paa den anden, og Sneen laa i uhyre Dynger over alt. Hvor mange Gange disse Snedynger blev kastet frem og tilbage over Stien er ikke godt at vide. Stille Fyre, som man ellers altid havde set med en Bog under Armen og med et Præg af forudgaaende Timers Læsning endnu i Øjnene, gav pludselig sig selv fri og overdyngede og gennemvaskede enhver, der kom i deres Nærhed. Alle var med, — det var simpelthen umuligt at dy sig. Personlig har jeg sjældent været saa udaset og svedt og gennemvaad af smeltet Sne som efter en af disse Ture. Desuden betød en saadan Udflugt som Regel en March paa 8—10 km, ofte gennem høj Sne. Dagene derpaa blev altid stiltfærdige Arbejdsdage med fordoblet Lydhørhed i Timerne.

I de fire Hovedstudiekredse: Biologi, Psykologi, Samfundsøkonomi og Fagforeningskundskab havde vi foretaget en Ændring, som viste sig værdifuld. Foruden de sædvanlige to ugentlige Dobbelttimer til Drøftelser over Arbejdsstoffet, oprettede vi to andre Dobbelttimer til Studier under Lærerens Vejledning. Det viste sig snart, at den Færdighed i Koncentration, som er nødvendig, naar et Stof virkelig skal til-

Pige-Gymnastik.

Esbjerg.

*Nedenfor:
Bjerre fortæller.
Askov.*

*Herover.
Poul Hansen paa Tur med Esbjergpiger.
Askov.*

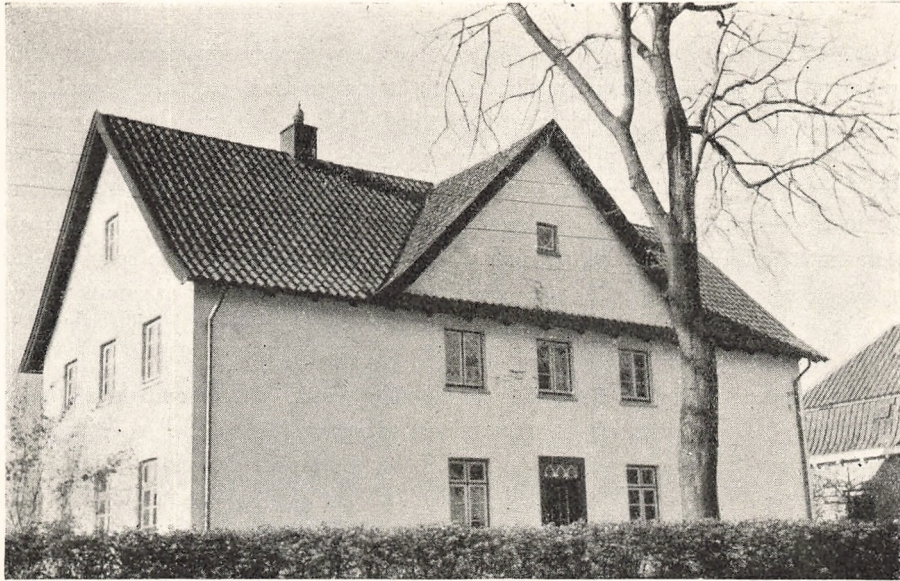
egnes, lettere lod sig opøve paa denne Maade, end naar Forberedelserne foregik paa Værelserne, hvor distraherende Afbrydelser ikke kunde udelukkes.

Isvinteren blev Anledning til, at vi endnu en Gang fik den store Vandreudstilling af nyere dansk Kunst at se. Den var kørt fast et eller andet Sted i Midtjylland og kunde ikke komme til sit næste Bestemmelsessted paa den anden Side Store Bælt og blev derfor sendt ned til os, hvor dens Malerier og Skulpturer blev anbragt i alle Stuer og Sale. Om det førte til nogen dybere Indleven i Kunstens Verden for ret mange er ikke let at sige; men under alle Omstændigheder blev den diskuteret og kommenteret og kom til at danne Udgangspunkt for en lang Række Stile. Adjunkt Harald Rues fortrinlige Foredrag hjalp i det mindste til at gøre moderne Kunst mere forstaaelig for de fleste.

Af festlige Aftener huskes navnlig tre. Johs. Bjerre, der selv var aktivt Medlem, havde faaet Koncertforeningens store Orkester til at give en Koncert i Gymnastiksalen. Det var ældre og let tilgængelig Musik, som de fleste kunde forstaa og glæde sig over. Til Solhvervsfesten havde Michael Andersen indstuderet Bergstedts uopslidelige »Røde Smed« og Redaktør Børge Strandnæs holdt Solhvervstalen. Aftenen sluttede maaske lidt mere stilfærdigt end sædvanlig i den grandufterende Spisesal, hvor Julelys for en Gangs Skyld afløste det elektriske. Til Fastelavnsfesten slog vi os mere løs. Harald Engberg og en Runde af hans flinkeste Folk paa Danskholdene havde lavet — og spillede selv — en skrækkeligt paagaende, men ogsaa morsom Revy bygget op som Dobbelt-Parodi over Filmen »Elverhøj« og Livet paa Skolen, — vistnok saadan, at der maatte komme til at bestaa nogen Uklarhed hos den historisk mindst skolede Del af Publikum med Hensyn til henholdsvis Kristian IV. og undertegnedes Gerninger og Egenskaber. Efter Kaffen og forskellig Morskab i Spisesalen havde vi et langstrakt Bal (Overdans) og sluttede af med varme Pølser kogt af selve Thora Madsen og serveret med skrap Sennep af Elise Nørgaard.

Hen mod Slutningen af »Istiden« foretog omkring 20 af os en Ekspedition gennem det Indre af Fanø og ud til Vestkysten for at se Øen i Vinterdragt. Efter næsten tre Timers Stolpren gennem Sne og Is naaede vi Kysten og noget ganske usædvanligt. Indtil omkring en km fra Land laa vældige Isblokke mellem hverandre i mærkelige Formationer. Vi hoppede rundt derude en halv Times Tid, stak nogle Gange Benet igennem og fik en Sok og vandrede tilsidst tilfredse videre mod Nordby, hvor vi — da der ikke var Raad til Kaffe — drak en Sodavand til at varme os paa i Kroens lune Stue. Paa Hjemturen over Vandet saa vi — maaske for sidste Gang i lange Tider — Esbjerg Havn fuld af Dampere, som Isen naadigt havde sendt vor be- trængte By med den altid isfrie Havn.

Vinterskolens Afslutning kom brat og usædvanlig og næsten uden Tid og Lej-

„Grønnegaarden“.

Askov.

Flittige Esbjerg-Piger.

Askov.

lighed til Afsked. Den 9. Aprils dybe Alvor havde endnu sit Greb i os alle; men vi havde dog regnet med at kunne slutte af som sædvanlig den 27. April. Den 12. om Middagen blev jeg imidlertid ringet op af Myndighederne, som forespurgte, om vi kunde modtage en stor Indkvartering af tyske Tropper. Af Hensyn til Skolearbejdet maatte vi indtrængende bede os fritaget. En Overgang saa det ogsaa ud til, at vi skulde faa Lov til at slippe; men det lykkedes alligevel ikke. Der var derfor intet andet at gøre end at sende Eleverne hjem. Jyderne rejste samme Aften og de øvrige den følgende Morgen. For Eleverne saavel som for os andre var det en trist og utilfredsstillende Afslutning paa Vinterens Samvær. Forhaabentlig vil mange af os kunne mødes igen ved kommende Elevmøder.

Om Skolens nærmeste Fremtid ved vi endnu intet. Til Sommerskolen havde vi haft ialt 90 Forespørgsler — ikke mindst takket være et ihærdigt Arbejde fra gamle Elevers Side — mod 37 Aaret forud, og vi havde i det mindste regnet med 40—45 unge Piger og Ungdomsledere. For ikke at give op maatte vi i en Fart bestemme os til at flytte Ungdomslederkursuset til Roskilde, hvor der er 12 Deltagere og Afdelingen for unge Piger til Askov, hvor vi har 16 Elever. Michael Andersen bor stadig hjemme paa Skolen i Esbjerg, hvor han fører Tilsyn, Harald Engberg skal medvirke ved Ungdomslederkursuset paa Roskilde, og Elise Nørgaard, Johs. og Camilla Bjerre og min Kone og jeg er alle paa Askov Højskole, hvor vi med alle Sommerpigerne bor paa »Grønnegaarden«, som vi har for os selv. Vi er blevet modtaget paa Askov med den største Imødekommenhed og Forstaaelse og befinder os udmærket under de fredelige Forhold. — Derimod har vi maattet opgive Det kooperative Kursus og den lange Række korte Kursus, vi skulde have haft længere hen paa Sommeren og Efteraaret.

Foreløbig er vi indstillet paa at søge at faa Vinterskolen i Gang igen den 3. November. Faar vi Skolen i Esbjerg fri til den Tid, vil det jo gaa af sig selv. Lykkes det ikke, faar vi os forhaabentlig anbragt et andet Sted. Det vilde være forstemmende at maatte lægge Hænderne i Skødet nu. Tværtimod bør vi til Vinter samle den bedste, mest levende og mest ansvarsbevidste Del af vor Ungdom paa Højskolerne. Under de ændrede Forhold maa vi hurtigst finde frem til Klarhed og søge at lede vor Ungdom til maalbevidst at forstaa, hvad Tiden kræver af Omstilling, Offervillighed og Arbejde.

Poul Hansen.

ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING

Vintersammenkomsten.

Den 15. Februar samledes ca. 40 Medlemmer ved »Den lille Hornblæser« for at drage ned til den aarlige Vintersammenkomst paa Højskolen.

Det var dog ikke alene for den sædvanlige Sammenkomsts Skyld — Nej! Det var ogsaa i en anden Anledning, thi den 15. Februar er en Festdag paa Skolen, da er det nemlig Gammelgaards Fødselsdag, og i Aar var det en særlig stor Festdag, Gammelgaard fyldte 60 Aar.

De, der var med, vil sent glemme denne Aften, ej heller det pragtfulde Fakkeltog, der var arrangeret i Dagens Anledning. 150 Fakler tændtes nede paa Landevejen, hvorefter vi vandrede op ad Alleen, alt medens Sneen dalede ned, — det var et meget smukt Syn.

Da Gammelgaard havde modtaget Fakkeltøget, blev Faklerne plantet i Sneen omkring den runde Plæne og langs Rabatterne, hvor de stod og brændte i omtrent 2 Timer, — det var meget svært at rive sig bort fra det smukke Syn.

Vi gik derefter ned i Foredragssalen, hvor D. U. I. foreviste Filmen fra Falkenberglejren, Filmen havde saaledes Danmarkspremière.

Ved Kaffebordet blev der holdt Taler, og Gammelgaard fik overrakt et Gavekort paa Kr. 175,00 fra Elevforeningens Medlemmer.

Derefter tog Underholdningen sin Begyndelse, og man maa sige til Elevernes Ros, at de havde stillet et mægtigt fint Program paa Benene. »Smeltediglen« udkom som Festnummer med mange morsomme Artikler, derefter optraadte Ib Koch-Olsen med flere i et Nummer om Tyren Ferdinand med Koch-Olsen som Tyrefægter. Ja! — der var meget mere, Sangkoret sang, Knud Damgaard havde skrevet en Sang og et Causeri om Gammelgaard, knusende godt var det altsammen.

Først Kl. 11½ kom vi af Sted, og vi kunde godt have tænkt os et Par Timer til, men en dejlig Aften havde det været.

Aarsmødet den 8.—9. Juni.

Det var med et meget kort Varsel, at der blev indkaldt til Aarsmødet, desto større var Glæden over den efter Forholdene saa gode Tilslutning, ca. 70—80 Kammerater deltog.

Vintersammenkomsten var som ovenfor fortalt den 15. Februar, fordi det var en Festdag. Aarsmødet den 8.—9. Juni var ogsaa paa en Festdag, idet Skolen havde 10 Aars Jubilæum under Arbejdernes Oplysningsforbund.

I Modsætning til det frygtelige Vejr den 15. Februar, havde vi et overordentligt smukt Vejr begge Dage.

Lørdag Kl. 14,30 var der Kaffebord, hvorefter der var Lejlighed til at gaa rundt og kigge paa alt det nye, der var bygget, særlig det nye Baderum var Genstand for megen Beundring.

Kl. 20 afholdtes Generalforsamlingen med følgende Dagsorden:

1. Protokol-Beretning.
2. Regnskab.
3. Fremtidig Virksomhed.
4. Valg.
5. Eventuelt.

Sv. Anker Larsen oplæste Protokollen, og Formanden aflagde Beretning samt fortalte bl. a., hvorfor »Arbejderhøjskolen« ikke var udkommet; det var paa Grund af de daarlige Tider, og hvis det skal udkomme 2 Gange aarligt, som det plejer, vil det medføre en Kontingentforhøjelse, da hvert Oplag af Skriftet ellers vilde give et Underskud paa 400 Kroner. — Man har valgt indenfor Oplysningsforbundet kun at udgive det een Gang om Aaret.

Dette Hæfte her er kun Beretningerne fra Højskolerne og Elevforeningerne. I December vil saa det rigtige Elevskrift udkomme.

Protokol og Beretning blev godkendt.

Karen Gammelgaard aflagde Regnskabet, der blev godkendt.

Alle Valg var Genvalg. Til Bestyrelsessuppleant valgtes Børge Christensen i Stedet for Knud Damgaard, der ikke var til Stede.

Under Punktet »Eventuelt« meddelte Formanden, at naar Tiderne bedredes, vilde man igen drøfte Elevhjemmet, da Planerne desangaaende jo maa ligge stille paa Grund af Tiderne.

Dirigent var Kaj Bundvad. Generalforsamlingen havde varet knapt 1 Time.

Kl. 21 var der Kaffebord med forskellig Underholdning, bl. a. Oplæsning af Koch-Olsen, Musik af Ungdomsledere, der var paa Kursus.

Søndag Kl. 10 talte Formanden for Skolen, Folketingsmand Chr. Christiansen, om Højskolen og dens Virksomhed. Kl. 15 spillede Savery, derefter talte Gammelgaard ligeledes om Skolen og om de første vanskelige Aar; han ønskede ikke den Tid om igen.

Ved Kaffebordet overrakte Formanden Skolens Formand et stort elektrisk Ur,

d. v. s. det var allerede hængt op ude i Gangen over det nye Klasseværelse. Gammelgaard skænkede paa Lærernes og egne Vegne Skolen et Solur, der var opstillet paa Stenen nede i Haven.

Om Aftenen underholdt Savery os med sin pragtfulde Musik, og derefter var der Kaffe bord.

Det var Meningen, at der skulde have været Baal ved Stranden, hvor Frode Kristensen skulde holde Baaltalen, men i sidste Øjeblik fik vi at vide, at vi ikke maatte tænde det, og Frode Kristensen holdt saa Talen paa Harald Jensens Mindehøj.

»Smeltediglen« var ogsaa udkommet, og man havde sat sig i Forbindelse med en Elev fra hvert Vinterhold og bedt disse om at skrive, hvad de havde faaet ud af deres Højskoleophold. Næsten alle havde indsendt.

Ligeledes havde Chr. Christiansen, Frode Kristensen, Kaj Bundvad, Jens Eriksen, Viggo Molin og Ib Koch-Olsen skrevet til »Smeltediglen«.

Til Slut takkede Formanden alle, der havde deltaget i Aarsmødet og alle, der havde indsendt Bidrag til »Smeltediglen« samt udtrykte Haabet om at ses igen til næste Aar under roligere Forhold.

Valdemar Jensen.

P. S. — Husk at melde Flytning til Kassereren, Fru Karen Gammelgaard, Roskilde Højskole, Roskilde.

*Herover:
Vinterbillede.
Esbjerg.*

*Nedenfor:
Ogsaa Vinterbillede.
Esbjerg.*

REGNSKAB FOR ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING

Opgørelse pr. 31. Marts 1940.

INDTÆGTER

Kassebeholdning fra forrige Aar	254,94
Kontingenter	1219,40
Solgt Emblemer	28,75
Indtægt ved Sommerfest	182,50
— - Vinterfest	397,00
Solgt gamle Elevskrifter	1,00
Renter paa Giro	8,26

UDGIFTER

Elevskrifter	735,00
Porto, Tryksager etc.	335,48
Rejseudgifter	36,35
Udgift ved Sommerfest	207,50
— - Vinterfest	473,65
Emblemer	20,70
	2091,85
At overføre til næste Aar	Kr. 283,17
	1808,68

Roskilde, 31. Marts 1940.

Karen Gammelgaard.

Undertegnede har Dags Dato revideret Regnskabet og fundet det rigtigt ifølge Bog og Bilag. Beholdningerne var til Stede.

Roskilde, den 8. Juni 1940.

E. Boye Hansen,
Revisor.

Kr. Kristensen,
Revisor.

BYGGEFOND:

Pr. 31./3. 1939	926,03
Kontingenter	492,00
Gave	82,00
Renter pr. 31./3. 1940	70,57
	Kr. 1570,60
	1570,60

Roskilde, den 31. Marts 1940.

Karen Gammelgaard.

Ovenstaaende Opgørelse kontrolleret rigtig.

Kr. Kristensen,
Revisor.

E. Boye Hansen,
Revisor.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING

Den 19. Februar 1940 holdt Bestyrelsen Møde. Formanden meddelte, at Elevskriftet var udkommet og havde et godt Indhold. — Vore Repræsentanter havde haft Møde med Roskilde Højskoles Elevforening og drøftet Organisationsforholdene. — Til Solhvervsfesten og Fastelavnsfesten havde Medlemmerne været indbudt og havde haft megen Glæde deraf. — Der er stiftet et Understøttelsesfond, og til dette bevilgedes et Beløb af 500 Kr. til de unge Piger, der deltager i Sommerskolen. — Formanden indtræder i Understøttelsesfondens Bestyrelse.

Det vedtoges at afholde en Agitationsfest paa Højskolen Lørdag den 2. Marts, og der tilrettelagdes et Program dertil.

Elevmødet vedtoges det at afholde den 22. og 23. Juni og at udsende Indbydelser til Medlemmerne i April Maaned.

Den 20. Maj 1940 holdt Bestyrelsen Møde. Formanden berettede om de ved Besættelsen indtrufne Forhold.

Da Skolen nu benyttes til andet Formaal, vedtoges det at aflyse Elevmødet i Aar og at udsende Skrivelse derom til Medlemmerne. — Det vedtoges at yde det til Sommerskolen bevilgede Beløb til Understøttelse og at udsætte Kontingentopkrævningen, indtil der igen kan udsendes Aarsskrift.

Kassereren oplæste det reviderede Regnskab, der balancerede med Kr. 2944,34, Kassebeholdning Kr. 1106,99. — Der havde været lidt Tilbagegang i Medlemsantallet.

Det fremtidige Arbejde er indstillet paa Grund af de indtrufne Forhold.

Kammerater! Saaledes foranlediget har jeg herved den tunge Pligt at meddele, at der intet Elevmøde afholdes i Aar. Det er dog Bestyrelsens Haab, at dette intet skader og at vi altid maa give vort Kammeratskab og vore aandelige Interesser til vor gamle Højskole, og at det tillige maa lære os Sammenhold i trange Tider, saa vi kan glæde os i en fortsat Kamp for Frihed og Folkeoplysning.

Med kammeratlig Hilsen.

Hans Holm.

Michael Andersen.

M. P. Jensen.

FÆLLES-ELEVSKRIFTET „ARBEJDERHØJSKOLEN“

Regnskab for Juni- og Decemhernumret 1939.

INDTÆGT

Kassebeholdning 1./4. 1939		281,08
Esbjerg Arbejderhøjskoles Elevforening:		
610 Eksp. Juni Nr. 1939	457,50	
600 — December Nr. 1939	450,00	907,50
Roskilde Højskoles Elevforening:		
480 Eksp. Juni Nr. 1939	360,00	
500 — December Nr. 1939	375,00	735,00
Odense Elevforening:		
68 Eksp. Juni Nr. 1939	51,00	
64 — December Nr. 1939	48,00	99,00
Esbjerg Arbejderhøjskole:		
200 Eksp. Juni Nr. 1939	150,00	
200 — December Nr. 1939	150,00	300,00
Roskilde Højskole:		
200 Eksp. Juni Nr. 1939	150,00	
200 — December Nr. 1939	150,00	300,00
Løssalg		102,40
Tilskrevet Renter pr. 30./6. og 31./12. 1939		11,33
	Kr. ...	2736,31

UDGIFT

Trykning af 3475 Eksp. af Skriftet	2289,00
Ekspedition, Porto, Emballage	145,16
Redaktionsmøder	280,25
Forfatterhonorar, Nils Nilsson, December Nr.	15,00
Bankbeholdning 1./4. 1940	6,90
	Kr. ... 2736,31

København, den 10. Maj 1940.

Gudrun Reeh.

Foranstaaende Regnskab har vi revideret og fundet rigtigt. Vi har konstateret Tilstedeværelsen af den opførte Bankbeholdning.

København, den 25. Maj 1940.

A/S Arbejdernes Bogførings- og Revisionsinstitut.

S. A. Sørensen,
statsaut. Revisor.

Knud Nordland,
statsaut. Revisor.

INDHOLDSFORTEGNELSE:

	Side
Roskilde Højskole — Vinteren 1939—40 af <i>Hj. Gammelgaard</i>	3
Esbjerg Arbejderhøjskole — Vinteren 1939—40 af <i>Poul Hansen</i>	11
Roskilde Højskoles Elevforening	17
Regnskab for samme	20
Esbjerg Arbejderhøjskoles Elevforening	21
Fælles-Elevskriftet »Arbejderhøjskolen«	22

